

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ ויקהל, מבה"ח אדר-שני, ה'תשכ"ה

יו"ל לש"פ ויקהל, כ"ב אדר-ראשון, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

– ופרצת –

מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויקהל, כ"ב אדר-ראשון ה'תשע"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ ויקהל, ה'תשכ"ה, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכילים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ח"י אד"ר, ה'תשנ"א (ופרצת),
מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

בס"ד. ש"פ ויקהל, פ' שקלים, מבה"ח אדר-שני, ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים וגו' ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש שבת שבתון לה'.¹ ומובא בהדרושים² מאמר רו"ל³ (שהובא גם במפרשי התורה)⁴ שסמיכת פרשת שבת למלאכת המשכן היא כדי ללמדנו שמלאכת המשכן היא בימות החול דוקא, ולא בשבת. ומהביאורים בזה,⁵ דהנה, כללות הענין דמלאכת המשכן הוא שעל ידו נעשית המשכת אלקות מלמעלה למטה להיות ושכנתי בתוכם⁶ [וענין זה בא לאחרי הקדמת עבודת האדם מלמטה למעלה, החל מתרומת המשכן, כמ"ש קחו מאתכם תרומה (מלשון הרמה),⁸ מלמטה למעלה] לה' כל נדיב לבו יביאה גו'. וכדי שתוכל להיות עבודת האדם מלמטה למעלה באופן של אתערותא דלתתא, יש צורך בהקדמת אתערותא דלעילא (הן כדי לעורר את האדם לעבוד עבודתו באתעדל"ת, והן כדי שהאתעדל"ת תעורר ותמשיך את האתעדל"ע)⁹, שזהו הענין דויקהל משה¹⁰. והרי זה ענין של ירידה כו', וכמשל אדם שכותב איזה ענין, שהכתיבה היא ירידה אל האדם, שמצמצם את עצמו לישפל במלאכת הכתיבה כו', אלא שהירידה היא צורך עלי', שעיי"ז ירויח כו'. וכן הוא ענין ההמשכה והירידה מלמעלה למטה באדם העליון במלאכת המשכן, שנמשך המשכת חב"ד [וכמו במלאכת המשכן כפשוטה שהיתה עיי"ז שוימלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת גו'¹¹] בעשיית ותיקון קרשים גשמיים, שהיא השפלה וירידה, אך ירידה זו היא צורך עלי', בכדי שאח"כ יתעלו הקרשים לקדושה, ויהי' בהם השראת אלקותו ית', שזהו כללות ענין עבודת הבירורים, לברר ולזכך את העולם ולפעול בו המשכת הקדושה, להיות דירה לו ית'¹². ועפ"ז יובן

(1) ריש פרשתנו (לה, א-ב).	(7) פרשתנו שם, ה.
(2) תו"א ותו"ח ריש פרשתנו. אוהה"ת	(8) ראה אוה"ת תרומה ע' א'שנה ואילך.
שבערה 5. ועוד.	(9) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. שה"ש כב, ב ואילך.
(3) מכילתא עה"פ.	(10) ראה אוה"ת ריש פרשתנו (ע' ב'פה).
(4) פרש"י שם.	(11) פרשתנו שם, לא.
(5) ראה אוה"ת פרשתנו ע' ב'קמא ואילך.	(12) ראה תניא פל"ו.
(6) תרומה כה, ח.	

הטעם שמלאכת המשכן היא בימות החול דוקא, ולא בשבת, כי, ענין השבת הוא העלי' למעלה, ולא ענין הירידה למטה בשביל ענין הבירורים (אפילו לא הירידה לבחי' החכמה שעל ידה נעשה ענין הבירורים, כמאמר הזהר¹³ בחכמה אתברירו), שהרי בשבת בורר אסור¹⁴.

(ב) **והנה** ענין העלי' שביום השבת נתבאר גם בד"ה ויקהל משה שבתורה אור¹⁵, בביאור מאמר רז"ל למה נסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן כו', שענין השבת הוא הקדמה למלאכת המשכן. ונקודת הביאור בזה¹⁶, שכללות הענין דמלאכת המשכן הוא המשכת אלקות מלמעלה למטה (כנ"ל), אך כיון שהאדם הוא למטה בגוף גשמי, הנה כדי שיוכל לפעול המשכת אלקות מלמעלה, צריך להיות אצלו תחילה ענין העלי' למעלה, שזהו ענין השבת, שאז היא עליית העולמות מלמטה למעלה עד רום המעלות כו'. ולכן הקדים משה רבינו הציווי על השבת לפני הציווי על מלאכת המשכן¹⁷.

(ג) **ולהעיר** שאף שבשני הביאורים הנ"ל בטעם סמיכת פרשת שבת למלאכת המשכן מודגש ענין העלי' שבשבת, הרי הם חלוקים זמ"ז. והענין בזה, שענין העלי' דשבת שבגללה קודם הציווי דשבת להציווי דמלאכת המשכן (כמבואר בתו"א), הוא רק עליית האדם שבאה בהקדמה כדי שיוכל לפעול את ההמשכה מלמעלה למטה שע"י מלאכת המשכן, ואילו העלי' דשבת שבגללה לא יכולה להיות מלאכת המשכן (שענינה המשכה מלמעלה למטה) בשבת (כמבואר בהדרושים הנ"ל), היא העלי' שלאחרי ההמשכה והירידה מלמעלה למטה.

ויש להוסיף, שבתו"א הנ"ל נתבאר גם ענין העלי' שלאחרי ההמשכה והירידה מלמעלה למטה, כמבואר שם, שבגמר ותכלית ירידת השפע העליונה (שזהו"ע ההמשכה מלמעלה למטה שע"י מלאכת המשכן), אז הוא בחי' השבת שהיא המנוחה וההסתלקות אל עצמותו כו' [וזהו ענין הציווי דשבת שנאמר למשה בפ' תשא¹⁸, לאחרי הציווי על מלאכת המשכן בפרשיות תרומה ותצוה (ולא כמו בציווי משה רבינו לישראל בפרשתנו, שהקדים הציווי דשבת למלאכת המשכן), שזהו לפי שלא שייך בחי' שביתה

(13) ראה זח"ב (היכלות) רנד, סע"ב. תניא אגה"ק סכ"ח (קמח, א).
 (14) טושו"ע ודאדה"ז או"ח סשי"ט. וראה תו"א חיי שרה טו, ג.
 (15) ריש פרשתנו (פו, סע"ג ואילך).
 (16) תו"א שם פח, ג"ד. וראה גם תו"ח פרשתנו שצב, ב"ג.
 (17) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 217 (מהתועדות זו).
 (18) לא, יב ואילך.

ואור חוזר רק אם מתחילה נמשך בחי' אור ישר והמשכה מלמעלה למטה כו'], והיינו, שנוסף על העלי' דשבת שפועלת עליית האדם בתור הקדמה כדי שיוכל לפעול את ההמשכה מלמעלה למטה שע"י מלאכת המשכן, יש גם העלי' דשבת שבאה לאחרי גמר ההמשכה מלמעלה למטה.

ד) **והנה** מלבד ענין העלי' שבשבת (בב' אופנים הנ"ל), יש בשבת גם ענין ההמשכה מלמעלה למטה. ומשנת"ל (ס"ב) שענין השבת הוא העלי' למעלה, ולא הירידה למטה, הרי זה רק בנוגע לירידה בשביל ענין הבריורים, שירידה זו אינה שייכת בשבת, אבל יש בשבת המשכת העונג העליון שנפעל ע"י כללות העבודה דימות החול ומתגלה למטה ביום השבת. וכמבואר בלקו"ת ד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת¹⁹ בענין שתי שבתות כהלכתן²⁰, שהן ב' אופני ההליכה שיש בשבת, הן ההליכה מלמטה למעלה, שזהו"ע העלי', והן ההליכה מלמעלה למטה, שזהו"ע גילוי והמשכת העונג העליון למטה²¹.

ה) **וע"פ** האמור לעיל, יש להוסיף ולקשר סיום התורה אור עם התחלת הלקוטי תורה²² (ספרי החסידות של רבינו הזקן שבאים לאחרי ספר התניא, תושב"כ של תורת החסידות²³). ובהקדים, שאף שלאמיתו של דבר הם ספר אחד שנחלק לשני חלקים רק מצד טעמים חיצוניים לכאורה²⁴, הרי רואים בפועל ששני החלקים נכתבו בסגנון שונה, ונקראים בשמות שונים, והרי שמא מילתא היא²⁵. ובענין זה רואים דבר פלא, שהספר תורה אור מסתיים בדרושי פרשת ויקהל [בסוף הספר ישנם אמנם דרושים על מגילת אסתר, אבל זהו ענין בפני עצמו, כמובן ממ"ש בדף השער: "דרושים על שני חומשי תורה בראשית שמות, וגם דרושים לחנוכה . . ומגלת אסתר", אבל ה"דרושים על שני חומשי תורה בראשית שמות" מסתיימים בפרשת ויקהל], ואילו דרושי פרשת פקודי הם (לא בתורה אור, אלא) בלקוטי תורה. ולכאורה, כאשר מחלקים ספר לשני חלקים, מתאים יותר שהחלוקה תהי' בין שני חומשים (ספרים), וכמו שבס"ת יש הפסק ד' שיטין בין חומש לחומש²⁶, אבל אין מקום שתהי'

19) בשלח ב, ג (וראה גם אוה"ת בהר ע' ח"ד ע' רסא). תרכט).

20) שבת קיח, ב.

21) ראה גם תו"ח פרשתנו שצג, סע"ב ואל"ך. תלו, ג ואל"ך.

22) ראה בהשיחה שלאחרי המאמר ע"ד

סיום הרפסת הלקו"ת (הנו"ל).

23) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י צ' ח"ד ע' רסא.

24) ראה אגרות-קודש שם ע' תקס ואל"ך.

נדפס בהוספות לתו"א הוצאת קה"ת קמב, ב ואל"ך.

25) ראה ברכות ז, ב. יומא פג, ב.

26) שו"ע יו"ד סע"ג ס"א.

החלוקה בין שתי פרשיות באותו חומש, ובפרט בין פרשיות ויקהל ופקודי, שברוב השנים ה"ה מחוברות. ופלא גדול יותר²⁷, שהתחלת הלקוטי תורה היא (לא בדרושי פ' פקודי, אלא) בדרושי פ' בשלח, שהיא כמה פרשיות לפני פ' ויקהל (שבסיום התורה אור), ובפרט שדרושי פ' בשלח ישנם גם בתורה אור, ולכאורה אין מקום לחלק פרשה אחת באופן שכמה דרושים יהיו בתורה אור וכמה דרושים יהיו בלקוטי תורה. והנה, אף שלא שמעתי טעם על ענין זה, הרי רואים שיש המשך בין סיום התורה אור להתחלת הלקוטי תורה, כי בדרושי פרשת ויקהל שבסיום התו"א מדובר אודות ענין השבת, הן בנוגע לענין העלי' מלמטה למעלה והן בנוגע לענין ההמשכה מלמעלה למטה, ובהמשך לזה, הנה גם התחלת הלקו"ת בד"ה כי ה' נתן לכם השבת היא בב' ענינים הנ"ל שישנם ביום השבת²⁸.

(ו) **ויש** להוסיף, שיש גם המשך בין דרושי מגילת אסתר שבסיום התו"א עם התחלת הלקו"ת. דהנה, המאמר האחרון בדרושי מגילת אסתר שבתו"א הוא ד"ה ובזה הנערה באה וגו', ומבאר רבינו הזקן²⁹ ש"ובזה היינו העמוד שבין געה"ת לגעה"ע שבו ועל ידו עולים הנשמות מגעה"ת לגעה"ע, וזהו פי' באה אל המלך . . וענין העמוד הוא בחי' ביטול, שכל עלי' אי אפשר להיות כי אם ע"י ביטול בתחלה . . וז"ש ג"כ באסתר לא בקשה דבר כו", כיון שהיתה בתכלית הביטול [ולהעיר, שהביטול דבחי' העמוד הוא לא רק לאחרי סילוק הנשמה מהגוף, אלא יכול להיות גם בנשמה בגוף, וכמובן ממ"ש באסתר לא בקשה דבר גו', שענין זה הי' בהיותה נשמה בגוף]. וגם במאמר הראשון בלקו"ת, ד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת, מדובר אודות העלי' מגעה"ת לגעה"ע ע"י נהר דינור המפסיק ביניהם שצריך לטבול בו (ענין הביטול³⁰) כדי לשכוח התענוג שבגעה"ת בבואו לגעה"ע כדי שלא יבלבלנו שם³¹.

נתתיך ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים (יחזקאל טז, ז), ששייך לחג הפסח (משיחת ש"פ פקודי).
 (29) ק, סע"ב.
 (30) ראה תו"א מקץ לא, א. המשך תרס"ו ע' טו.
 (31) א, ד.

(27) ראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 386.
 (28) ויש להוסיף ולהעיר גם בנוגע לדרוש השני בתו"א פ' ויקהל, שהוא דרוש לפסח, כמ"ש בדף השער: "דרוש אחד לפסח בפרשת ויקהל" — שיש לקשרו עם ד"ה אלה פקודי שבהמשך הלקו"ת דספר שמות, ששם (ד, ז) נתבאר הפסוק רבבה כצמח השדה

בס"ד. ש"פ ויקהל, פ' שקלים, מבה"ח אדר-שני, ה'תשכ"ה.

בלתי מוגה

א. הביאור בפירוש רש"י ריש פרשתנו, "ויקהל משה", "למחרת יום הכיפורים כשירד מן ההר, והוא לשון הפעיל, שאינו אוסף אנשים בידיים, אלא הן נאספים על פי דיבורו, ותרגומו ואכניש":

לכאורה יש מקום לומר שהי' מיד ברדתו מן ההר, ביוהכ"פ עצמו, הן מצד הסברא דזריזין מקדימין, והן מצד לשון הכתוב "ויקהל", לשון הפעיל (ולא ויאסוף, לשון פעל), כיון שע"י רדתו מההר עם הלוחות גרם שבנ"י יתאספו מעצמם (ולכל היותר — שכאשר "ויראו מגשת אליו" אזי "ויקרא אליהם משה"').

ולכן מחדש רש"י ש"ויקהל משה" — שמשמעותו שמשה הקהיל אותם (ולא שנאספו מעצמם) — הי' "למחרת יום הכיפורים", ואעפ"כ "הוא לשון הפעיל (כיון) שאינו אוסף אנשים בידיים, אלא הן נאספים על פי דיבורו", ומוסיף להביא רא"י שהוא לשון הפעיל, ולא לשון פעל (דלכאורה, כיון שהכתוב מדגיש שנעשה ע"י משה, הרי מוטב לפרש שהוא לשון פעל) — "ותרגומו ואכניש" (ולא "וכנש").

והטעם שמשה המתין עם הציווי ע"ד עשיית המשכן עד למחרת יוהכ"פ — כי, ברדתו מההר ביוהכ"פ היו בני"י במעמד ומצב של מסירה ונתינה מוחלטת לענין התורה, ולא הי' נתינת מקום לענין נוסף; ורק למחרת יוהכ"פ דיבר עמהם אודות ענין המעשה.

וההוראה², שלמרות גודל מעלת העבודה דעשיית המשכן, צ"ל גם לימוד התורה³ מתוך מסירה ונתינה, אלא שאי אפשר לצאת י"ח בלימוד

(1) תשא לד, ל-לא.

למשכן, היינו, להפוך את שקר העולם להיות קרש למשכן, ועי"ז נעשה ענין של "קשר" עם הקב"ה, שזהו גם תוכן הענין ד"עצי שטים עומדים" (שמהם נעשו קרשי המשכן), בדוגמת "עמוד" שמחבר ומקשר את העולם עם אלקות.

(2) גם בנוגע לזמן שאין ביהמ"ק קיים — שהרי ישנו המשכן שבנפש האדם, שעז"נ (תרומה כה, ח) "ושכנתי בתוכם", "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד" (ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד), וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו במאמר ההילולא (סה"מ תש"י ע' 119 ואילך), שהעבודה היא לעשות קרשים

(3) וכמארו"ל (אבות פ"ב מ"ה) "לא עם הארץ חסיד".

התורה בלבד⁴, ולאח"ז צריך להיות גם ענין המעשה⁵, לעשות דירה לו ית"ב — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ו ע' 210 ואילך.

*

ב. ויש להוסיף בהאמור לעיל שברדת משה מהר סיני ביוהכ"פ עסקו בני"י רק בלימוד התורה, ורק למחרת יוהכ"פ דיבר עמהם משה אודות עשיית המשכן:

נתבאר בהתוועדות שלפנ"ז מ"ש⁸ "וראו בני ישראל את פני משה כי קרן עור פני משה" בפסוק בפני עצמו, ולא בפסוק⁹ "ודבר אל בני ישראל את אשר יצווה" — שבשעה שמשה דיבר אל בני"י ללמדם ציווי הקב"ה, היו בני"י שקועים לגמרי בשמיעת הדברים, מתוך ביטול בתכלית, ובלשון חז"ל¹⁰: "שפתותיו נוטפות מר", ובשעת מעשה לא היו שייכים לדבר נוסף, גם לא לראיית פני משה (כענין בפ"ע).

כלומר: בני"י ראו אמנם את פני משה בשעה שדיבר עמהם, וכמ"ש¹¹ "והיו עיניך רואות את מוריך", אבל, בראי' זו ראו רק שזהו "מוריך" — מקור התורה; ורק לאחר גמר הדיבור, אזי "וראו בני ישראל את פני משה" (ואז הבחינו) "כי קרן עור פני משה", משא"כ בשעת הלימוד, הנה "קירון עור פניו" הי' בבחינת "שרגא בטיהרא"¹² לגבי הענין ד"מוריך". ועד"ז בנדו"ד, שברדת משה מהר סיני ביוהכ"פ היו בני"י שקועים לגמרי בענין התורה כשלעצמו, ולא היו שייכים לענין אחר, אפילו לענין ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹³.

ויתירה מזה — שבענין התורה גופא הי' מודגש אצלם בעיקר

(6) ואף שמדובר אודות ב' סוגי עבודה, ששייכים, לכאורה, לשני סוגי בני אדם (ש"אין דיעותיהם שוות), יושבי-אוהל ובעלי-עסק — הנה משה רבינו, רועה ישראל, הוא המחבר ביניהם כו'.

(7) שיחת ש"פ תשא ס"כ (לעיל ע' 296).

(8) ס"פ תשא (לד, לה).

(9) שם, לד.

(10) שבת ל, ב. וש"נ.

(11) ישעי' ל, כ.

(12) ל' חז"ל — שם סג, א. וש"נ.

(13) קידושין מ, ב. וש"נ.

(4) וכמארז"ל (שבת יו"ד, א) "זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד", והרי תפלה ענינה בירור והעלאת העולם, כמו ענין המשכן והמקדש (דאקרי משכן), שלכן צריכה להיות התפלה כנגד המקדש, שנאמר (דה"ב ו, לח) "והתפללו אליך דרך ארצם גו' והעיר גו' ולבית גו'" (שו"ע אדה"ז או"ח רסצ"ד. וש"נ).

(5) וכמודגש גם בב' הפרשיות דק"ש, שבפרשה ראשונה מודגש בעיקר ענין לימוד התורה, ובפרשה השני' מודגש בעיקר ענין קיום המצוות (ראה אוה"ת ואתחנן ע' רלח ואילך. סה"מ תרנ"ח ע' קעה. ועוד).

העילוי ד"אנא נפשי כתבית יהבית"¹⁴ (ובפרט בלוחות שניות שהיו באופן ד"כפלים לתושי"¹⁵), ולא כ"כ לימוד פרטי הדינים כו', שהיו בהעלם, וע"ד מ"ש בירושלמי¹⁶ בנוגע ללוחות שעליהם נאמר¹⁷ "מזה ומזה הם כתובים", שבלוחות היו כלולים כל עניני התורה, עד לדקדוק קל כו' — שאין זה בגלוי אלא בהעלם. ועד"ז בנוגע למש"נ ברדת משה מהר סיני "ויצום את כל אשר דיבר ה' אתו בהר סיני"¹⁸ — הנה אף שפשוטו של מקרא קאי על כל משך הזמן שלאח"ז, כמ"ש רש"י¹⁹ ש"לשון הוה הוא כל הענין הזה", י"ל שבזה מרומז שכל הציוויים שבתורה שנאמרו במשך כל הזמן שלאח"ז היו כבר אז "בלשון הוה", אלא שענין זה הי' בהעלם. ורק למחרת יוהכ"פ — "ויקהל משה גו' ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם".

ג. ויש להוסיף ולבאר החילוק בין "ויקהל משה", "לשון הפעיל", למ"ש במגילת אסתר²⁰ "לך כנוס את כל היהודים", לשון פעל, ולא "הכנס", לשון הפעל:

בפרשתנו מדובר אודות הציווי ע"ד עשיית המשכן ע"י פעולת כל בני"י שהתנדבו להביא תרומה — "כל נדיב לבו יביאה גו"²¹, שזהו ענין שהי' צריך להיעשות ע"י כאו"א מישראל, וכמו מצוה שבגופו, ולא הי' יכול להיות באופן שמשה יעשה זאת עבורם; פעולת משה היתה רק ההתעוררות ונתינת כח כו', אבל הפעולה עצמה הוצרכה להיות ע"י בני"י. ולכן נאמרה פעולת משה בלשון הפעיל — "ויקהל משה".

[ויש להוסיף ולהמתיק אריכות לשון רש"י "שאינו אוסף אנשים בידים, אלא הן נאספים על פי דיבורו" — דאף שמדובר אודות ענין של מעשה, עשיית המשכן, ולא אודות ענין של דיבור (כמו לימוד התורה, שעז"נ "חיים הם למוציאיהם בפה"²²), הנה העיקר בזה היא פעולתם של בני"י, ואילו פעולת משה לעורר את בני"י לא היתה ע"י מעשה — "שאינו אוסף אנשים בידים", אלא ע"י דיבור — "הן נאספים על פי דיבורו"].

משא"כ במגילת אסתר — מדובר אודות התכנסותם של בני"י בשביל הצום: "וצומו עלי שלשת ימים"²⁰, שביניהם הי' גם ט"ו בניסן, ואיתא במדרש²³ שמרדכי "שלח לה, והרי בהם יום ראשון של פסח,

(14) שבת קה, א (לגירסת הע"י).	(19) שם, לא.
(15) איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.	(20) ד, טז.
(16) שקלים פ"ו סה"א.	(21) פרשתנו לה, ה.
(17) תשא לב, טו.	(22) עירובין נד, רע"א.
(18) שם לד, לב.	(23) אסתר"ר ספ"ה.

אמרה לו, זקן שבישראל, למה הוא פסח כו" (כלומר: אם תתקיים גזירת המן, הלא אין פסח כלל), ומבואר במפרשים²⁴ מה שכינתה אותו כאן בשם "זקן שבישראל" (אף שמדובר אודות ענין המובן גם לילד קטן). שנתכוונה לומר שאפילו אם אסור להתענות בשביל זה ביו"ט, הלא אתה "זקן שבישראל", וכידך לעשות דבר שאינו מן הדין בתור הוראת שעה. והנה, ענין שנעשה ע"פ הוראת ב"ד, אינו מתייחס אל העושים, אלא לב"ד שהורו לעשות כן, שלכן, "אם שגגו ב"ד .. ושגגו העם בהוראתן ועשו העם והם סומכין על הוראתן ואח"כ נודע לב"ד שטעו, הרי ב"ד חייבין להביא קרבן חטאת על שגגתן בהוראה, ואע"פ שלא עשו הן בעצמן מעשה, שאין משגיחין על עשיית ב"ד כלל בין עשו בין לא עשו, אלא על הוראתן בלבד, ושאר העם פטורין מן הקרבן, ואע"פ שהם העושים, מפני שתלו בב"ד"²⁵.

ומזה מובן גם בנוגע להצום בט"ו ניסן, שאף שכל בני צמו, מ"מ, מתייחס הדבר למרדכי, כיון שהצום הי' ע"פ הוראתו.

ולכן נאמר "לך כנוס את כל היהודים", בלשון פעל (ולא בלשון הפעיל, כמו "ויקהל משה", שהוא רק מעורר את בני"ע על פעולה שלהם), כיון שגם הפעולה שלהם מתייחסת אליו.

* * *

ד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויקהל משה גו'.

* * *

ה. בנוגע לספר "לקוטי תורה" עם הוספות שיצא לאור זה עתה — הנה רצוני הי' שההדפסה תיגמר לפני זמן רב, אבל לפועל, מצד סיבות שונות, נסתיימה הדפסת הלקו"ת בערב יום הש"ק זה, פרשת ויקהל, שבפרשה זו מסתיימים הדרושים שבתורה אור, ואילו הדרושים דפרשת פקודי — שמתחילים לקרוא בתפלת מנחה, בזמן ד"רעוא דרעוין" — הם בלקוטי תורה (כנ"ל).

וכיון ש"את הכל עשה יפה בעתו"²⁶ (שזהו"ע שנאמר בנוגע לתורה²⁷) — הרי זה דבר נכון וישר שכל אחד ואחד ילמד בכל שבוע את כל הדרושים שבלקו"ת השייכים לפרשת השבוע²⁸,

27) ראה קה"ר עה"פ (פ"ג, יא (ב)).
28) ראה גם תו"מ ח"ד ס"ע 238. וש"נ.

24) תורה תמימה לאסתר שם.
25) רמב"ם הל' שגגות רפ"ב.
26) קהלת ג, יא.
27) קהלת ג, יא.

— ומה טוב, שבמשך יום הש"ק זה ילמדו את הדרושים דפרשת בשלח שבהתחלת הלקו"ת (לפני הדרושים דפרשת פקודי), שלכן יש לסיימם לפני התחלת לימוד דרושי פרשת פקודי —

ובאופן שיסיימו את כל הדרושים של פרשת השבוע במשך שבועת ימי השבוע, ולא באופן ד"לווה ופורע"²⁹, היינו, שפרשה שיש בה ריבוי דרושים, ידחה חלק מהם לשבוע שלאח"ז (ויצטרך לסמוך על היצה"ר שמסתמא יהי "בעל תשובה"... ויתן לו להשלים הלימוד שהחסיר).
ובנוגע לדרושים על שיר השירים³⁰ — יחלקו אותם על כל ימי השנה, ובפרט בשבתות וימים טובים, כך, שעד פרשת ברכה יסיימו את לימוד הלקו"ת כולו, כולל גם דרושי שיר השירים.

ו. ויש להוסיף בזה:

שנה זו היא שנת העיבור, ולכן צריך להיות בה "שטורעם" מיוחד ("מ'דאָרף נעמען דעם יאָר מיט אַ שטורעם"), ומה טוב שה"שטורעם" יהי בלימוד התורה, ובפרט בפנימיות התורה — ע"י לימוד הלקו"ת באופן האמור.

וכאשר יסיימו את לימוד כל הלקו"ת עד לפרשת ברכה, אזי תומשך שנה טובה ומבורכת — לא רק בנוגע לשנה שלאח"ז, אלא גם בנוגע לשנה הקודמת (שנה זו).

ובהקדמה — שהחידוש של תורת החסידות הוא שלימוד התורה יהי באופן של תשובה:

קודם התגלות החסידות ידעו שלימוד התורה צריך להיות לשמה, אבל לא ידעו מענין התשובה שבתורה, ובכלל היו סבורים שתלמידי חכמים אינם זקוקים לענין התשובה (ועי"ז דוקא נעשה אצלם הענין ד"הסנה איננו אוכל"³¹). אבל תורת החסידות גילתה שגם אצל תלמידי חכמים, ואפילו צדיקים, צ"ל ענין התשובה, וכמאמר³² משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא, וכמו"כ בנוגע ללימוד התורה, שאע"פ שענינו המשכה מלמעלה למטה, נוגע בזה גם ענין התשובה, העלאה מלמטה למעלה.

ומצינו ענין זה גם בנגלה: איתא בגמרא³³ מאמר אבא בנימין "על תפלתי שתהא סמוכה למטתי", ומבואר בפירוש רש"י, שגם ללמוד לא

(29) ראה גם מכתב י"א ניסן; ימי הגאולה
י"ב-י"ג תמוז שנה זו (אג"ק חכ"ג ס"ע שסו; ריש ע' תכד).
(30) ראה גם תו"מ ח"ג ע' 175, ובהערה 25 שם.
(31) ראה סה"ש תש"ב ע' 46 ואילך.
(32) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.
(33) ברכות ה, ב.

רצה קודם התפלה, והיינו לפי "שמעלת העסק בתורה שאחר התפלה הוא גבוה יותר מתורה שקודם התפלה כו"³⁴. והיינו, שאע"פ שתפלה ענינה העלאה מלמטה למעלה, הרי זה פועל גם בתורה. וכן הוא גם בנוגע לתשובה.

אבל, אע"פ שמצינו זאת גם בנגלה — הי' הדבר בהעלם, ותורת החסידות גילתה ופירשה שצ"ל תנועת התשובה גם בתורה, אפילו בלימוד נגלה דתורה, ועאכו"כ בלימוד פנימיות התורה.

והרי ענין התשובה פועל גם למפרע, ולא רק באופן שהענין הבלתי-רצוי נעקר, אלא יתירה מזה — שזדונות נעשו לו כזכויות³⁵, שעי"ז ניתוסף עליו לגבי המעמד ומצב שהי' קודם החטא.

ומזה מובן, שכאשר יסיימו את כל הלקו"ת עד פרשת ברכה, אזי תומשך ברכה והצלחה גם על השנה שעברה (כדוגמת ענין התשובה — שזהו החידוש של תורת החסידות — שפועל גם למפרע), בכל המצטרך לכאו"א, בבני חיי ומזוני רויחי, בגשמיות וברוחניות.

ז. ולא לדרשה קאתינא, אלא בנוגע לפועל — לקבוע לימוד הלקו"ת דפרשת השבוע בכל שבוע ע"י כאו"א.

ולהעיר, שעיקר החיוב בזה הוא על אלו שהם מבין עשרים שנה ומעלה, וכמבואר בלקו"ת³⁶ השלימות דבין עשרים שנה, אבל אעפ"כ, מהנכון שיעשו זאת גם אלו שלפני גיל עשרים שנה, וכל המקדים הרי זה משובח. וע"ד שמצינו בנוגע לנדבת המשכן, שגם הטף השתתפו בזה³⁷. ובפרט ע"פ מ"ש בזהר³⁸ שבדרא דמשיחא הנה גם טף ילמדו וידעו פנימיות התורה.

ומובן, שכל האמור הוא בנוגע לכולם, את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה³⁹, ובודאי שכל מי ששומע אודות ענין זה, יעביר את הדברים למכיריו, ולאחרי הבדלה⁴⁰ — גם באופנים שאי אפשר לעשותם בשבת, ובאופן ד"אני המתחיל"⁴¹, היינו, שיחליט ללמוד בעצמו, ואז יוכל לפעול גם על אחרים, כך, שיתרבו הלומדים, ויפוצו מעינותיך חוצה, ועד שיציפו את העולם ("פאָרפלייצן די וועלט") בלימוד החסידות.

(34) לקו"ת ברכה צו, ב.
 (35) יומא פו, ב.
 (36) במדבר ב, רע"א.
 (37) אבות דר"נ רפ"א.
 (38) ח"א ק"ח, א.
 (39) ע"פ לשון הכתוב — נצבים כט, יד.
 (40) לאחרי הבדלה הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א למסור — עבור ה"חזרה" — "אָז מ'מינט עס ערנסט... ויש אפשרות ("סיאיז רעכט") שבהתוועדות הבאה, או ב"יחידות", ישאל היכן אוחזים...
 (41) ל' חז"ל — תנחומא וארא טו. ועוד.

וכיון שעתה נדפס הלקו"ת מחדש, יהי' הספר מצוי לכל, — כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת-שחוק: ואדבר עם "שר האוצר" שליט"א⁴² שימכרו את הספרים במחיר נמוך מעלות ההדפסה, כדי שיהי' בהישג יד לכל — כך, שאין הדבר תלוי אלא ברצון, וגם הרצון ישנו אצל כל אחד מישראל, אלא שצריכים לגלותו מן ההעלם אל הגילוי.

ח. ונסיים בגודל מעלת הדרושים שבלקו"ת: כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר⁴³ (בשם רבותינו נשיאינו שלפנ"ז שמילא את מקומם), שהמאמרים שנדפסו בלקוטי תורה, בחר אותם הצמח-צדק מתוך אלפיים מאמרים.

ולכאורה: מהו הדיוק במספר אלפיים מאמרים, לא יותר ולא פחות? ויובן ע"פ מאמר רז"ל⁴⁴ "אלפיים שנה קדמה תורה לברייתו של עולם", וידוע המבואר בזה בדרושי חסידות⁴⁵, דלכאורה, קודם בריאת העולם לא הי' ענין הזמן, וא"כ, איך שייך לומר "אלפיים שנה"? — אך הענין הוא ש"אלפיים שנה" היינו ב' אלפים מדריגות, שנקראים בשם "שנה", מלשון שינוי, לפי שכל מדריגה היא שונה מזולתה. וזהו תוכן הענין שהמאמרים שבלקו"ת בחר הצ"צ מתוך אלפיים מאמרים — שבמאמרים שבלקו"ת נקבעו ונכללו ב' אלפים מדריגות (אלפיים שנה) שבכללות פנימיות התורה.

ואע"פ שבגלוי רואים בכל דרוש רק תוכן ענינו של דרוש זה, יש להאמין ולסמוך על הצ"צ, שבלקו"ת ישנו בפנימיות ובהעלם כללות כל הדרושים שבפנימיות התורה (וע"ד מ"ש בירושלמי⁴⁶ שבלוחות היו כתובים כל דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, אע"פ שבגלוי ראו רק תר"ך אותיות).

ומזה מובן, שכאשר יסיימו את כל הדרושים שבלקו"ת, שבהם כלולים כל הענינים של פנימיות התורה, אזי תקויים הבטחת מלכא משיחא שכאשר "יפוצו מעינותיך חוצה" אזי "אתי מר"⁴⁶, בקרוב ממש.

* * *

(42) הרה"ח ר' חיים מרכזי אייזיק חדקוב בתחלתה. — מנהל ה"מרכז לעניני חינוך" (המו"ז). (45) ראה ד"ה אלפיים שנה דיום ב' דחה"ש תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 133 ואילך). וש"נ. (43) "היום יום" יד אדר א, פורים קטן. וראה גם תו"מ חכ"ז ע' 432. (46) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. (44) מדרש תהלים צ, ד. ויק"ר פי"ט ובכ"מ).

ט. הביאור בפירוש רש"י סוף פרשתנו, "לעומת קלעי החצר", "כמדת קלעי החצר" — דלכאורה תיבות אלו מיותרות, ולכן מפרש רש"י, שהכתוב מבאר הטעם שקומת מסך שער החצר היתה חמש אמות (ולא יותר), כיון שהמסך הוצרך להיות "כמדת קלעי החצר", חלק מהם. ונמצא, שלשיטת רש"י ענין ה"דלת" (שבמקומו הי' "מסך שער החצר") הוא סגירה (ולא פתיחה, חלק מפתח החצר), ובהתאם לכך היא שיטתו בש"ס, שגם פתח בלי דלת חייב במזוזה. ובפנימיות הענינים, בנוגע ל"דלת", ספירת המלכות — שבעולם העשיי, עולם הפשט, נרגשת בעיקר פעולת ההעלם והסתימה. ומ"מ נאמר רק "לעומת קלעי החצר" (ולא "כמדת"), שאין זה ממש כמו הקלעים שענינם הפסק והעלם תמידי, כי התורה נותנת כח לפעול ענין של פתיחה וגילוי — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 443 ואילך.

הוספה

בי"ה. ו' אדי"ר תשי"ז
ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים ובעל מדות
מוה' חנני' יום טוב ליפא שי'

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב, בו כותב אודות חזרתו לשלום לביתו, וגם פ"ש בקצרה מאנ"ש אשר נפגש אתם במשך נסיעתו, וכן אשר הצליח ג"כ בעניני מקואות טהרת בנות ישראל במשך הנסיעה. ויהי רצון אשר עוד רבות בשנים ימשיך בענינים הנ"ל, ובקרוב ממש נזכה בתכ"י, לקיום היעוד – טהרה מביאה לידי כו' קדושה חסידות רוה"ק וכו' ביאת אלי' הנביא ומשיח צדקנו.

בכבוד ובברכת הצלחה

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

במ"ש אודות שילוח הפרובס מספרו שהכין להו"ל – מרוב הטרדות ההולכות ומתרבות, אין זמני בידי לדעת מראש כמה יאריך עד שאפנה להנייל אפילו מקופיא. ומוכן שאין ברצוני שיעכב עי"ז ההופעה לאור. והרי כבר אתמחי גברא באותם החלקים שהופיעו לאור.

במ"ש אודות ההוצאות הכרוכות בקנין ביתו בית המדרש וכו' – ידוע המאמר צרכי עמך מרובים וכו'. בכל זה רוצה גם אני להשתתף בכגון הנ"ל, עכ"פ באיזה מדה שתהי'. ומוסגר בזה – המחאה על הסכום שמזכיר במכתבו הוא מאה ושששים* ד. מאחת הקופות אשר בכאן. ויהי"ר שיביאו הצלחה בגשמיות וברוחניות בטוב הנראה והנגלה.

(* ע"ד הרמז ובדרך אפשר. – יעוין דרז"ל במספר קל במדב"ר ס"פ נשא, וראשיתן (פ"יג, יד) כנגד מקוה המים קרא ימים (עיין מקואות פ"ה מ"ד שפי' מקוה טהרה) ושלמה הוסיף יום א' למלאכת המקדש לטבול בו הכהנים.

מצילום האגרת.

מוה' חנני' יום טוב ליפא: דייטש, קליוולאנד. אגרות נוספות אליו – אג"ק חכ"ז אגרת יתיח, ובהנסמן בהערות שם.
לקיום היעוד: ע"ז כ, ב. וש"נ.
דאדם קרוב אצל עצמו: יבמות כה, ריש ע"ב. וש"נ.
גדול תלמוד שמביא לידי מעשה: קידושין מ, ב. וש"נ.

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי הרוצה בעילום שמו
לזכותו ולזכות בני ביתו שיחיו
ולראות נחת יהודי-חסידותי מכל יוצאי חלציהם
ומילוי משאלות לבבם לטובה ולברכה בגו"ר
מתוך הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו